

Schriftelijke statenvragen van de Statenfractie van de ChristenUnie over PFAS, ingediend op 28 september 2023, en de antwoorden daarop van het college van Gedeputeerde Staten zoals vastgesteld op 17 oktober 2023 (3178179).

Inleidend:

Bij de waterzuivering in Lelystad draait een pilot om PFAS (Per- en polyfluoralkylstoffen) uit het water te filteren. Dit is de eerste pilot hiervan in Nederland. Eind juli is de pilot afgerond.

Op 7 februari 2023 is het voorstel voor een Europees verbod op PFAS gepubliceerd door ECHA (European Chemicals Agency¹). Nederland heeft hiervoor samen met Duitsland het initiatief genomen.

1. Bent u bekend met de reportage 'Speciaal filter moet schadelijke PFAS uit water halen'² van 11 juli 2023 van Omroep Flevoland?

Antwoord:

Wij zijn bekend met de rapportage.

2. Bij de waterzuivering in Lelystad draait een pilot om PFAS uit het water te filteren, in hoeverre steunt GS deze pilot?

Antwoord:

Deze pilot wordt uitgevoerd door het ministerie van IenW, de STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer) en de gezamenlijke waterschappen. De provincie steunt deze pilot, maar is niet benaderd om financieel bij te dragen aan deze pilot.

3. Wanneer deze pilot succesvol blijkt, wordt er dan budget vrijgemaakt voor provinciale subsidie om dit grootschalig in te zetten bij alle waterzuiveringen in Flevoland?

Antwoord:

Het waterschap Zuiderzeeland is verantwoordelijk voor de waterzuiveringen in Flevoland en de kwaliteit van het te lozen water vanuit deze zuiveringen. Er is geen voornemen van de provincie om het waterschap financieel te ondersteunen door de inzet van een subsidie voor een eventuele inzet van een aanvullende techniek waarmee PFAS verwijderd kan worden.

4. Hoeveel vergunningen worden er in Flevoland verstrekt voor het lozen van PFAS?

Antwoord:

23 augustus 2021 is er door de OFGV een rapportage opgeleverd (zie [link](#)) die ingaat om de regulering van Zeer Zorgwekkende Stoffen bij de bedrijven waar de provincie het Bevoegd gezag is. Het gaat daarbij alleen om indirecte lozingen via het riool. PFAS is één van de stoffen die daarbij is beoordeeld. Uit de rapportage blijkt dat er drie bedrijven zijn waar mogelijk PFAS wordt geloosd. Het gaat daarbij om de volgende bedrijven:

- I. Stortplaats Braambergen van Afvalzorg te Almere
- II. Stortplaats Zeeasterweg van Afvalzorg te Lelystad
- III. Eerste Lelystadse Schroothandel te Lelystad, hierbij gaat het om verwerking van oude brandblussers.

5. Voor hoeveel bedrijven die PFAS mogen lozen is Provincie Flevoland bevoegd gezag?

Antwoord:

Zie antwoord op vraag 4.

---

¹ [PFAS-verbod ziet levenslicht | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

² [Omroep Flevoland - Nieuws - Speciaal filter moet schadelijke PFAS uit water halen](#)

6. *Heeft de provincie weleens een steekproef uit laten voeren, waaruit blijkt dat er toch PFAS is vrijgekomen, bijvoorbeeld bij de rioolwaterzuiveringsinstallaties? Zo ja, kan de Provincie in overleg met deze bedrijven om te kijken of en hoe PFAS vermeden kan worden?*

Antwoord:

De provincie heeft geen onderzoek gedaan naar het voorkomen van PFAS in het oppervlaktewater. Dit is aan het Waterschap Zuiderzeeland. Wel zijn wij in gesprek met de drie voornoemde bedrijven om inzicht te krijgen in de lozing van PFAS door deze bedrijven, de toepassing van best bestaande technieken en de invulling van de minimalisatieverplichting zoals die in de wet is vastgelegd. Met de invulling van de minimalisatieverplichting zal er gestreefd worden naar een nulmissie. Dit betekent dat er mogelijk een (zeer beperkte) restemissie zal blijven bestaan.

7. *Is GS bereid om in Europa te laten zien dat Provincie Flevoland het Nederlandse voorstel actief steunt voor een verbod op niet essentiële PFAS houdende producten in Europa?*

Antwoord:

Het IPO heeft een position paper opgesteld en namens de provincies aan de Europese Unie kenbaar gemaakt dat zij het voorgestelde verbod op PFAS van Nederland steunen. Het IPO position paper PFAS is op de volgende pagina's als bijlage 1 bijgevoegd.

8. *Kunnen de schriftelijke vragen beantwoord worden voor het begrotingsdebat 2023?*

Antwoord:

Bijlage 1

Nederlandse Provincies steunen een snel totaal verbod en uitfasering van PFAS

Europees verbod op PFAS

Nederland werkt sinds 2020 samen met Duitsland, Denemarken, Zweden en Noorwegen aan een voorstel voor een Europees verbod op PFAS (Per- en polyfluoralkylstoffen). Op 7 februari 2023 is het mede door Nederland ingediende voorstel voor het verbod (ook wel restrictie) gepubliceerd door ECHA (European Chemicals Agency). Parallel hieraan is er een consultatie uitgeschreven om input te vragen op dit voorstel. Dit position paper reflecteert het standpunt van de Nederlandse provincies op deze consultatie.

Het doel van het verbod is om de productie en daarmee het gebruik van PFAS aan banden te leggen en ons milieu en onze gezondheid te beschermen. Eerder is het gebruik van individuele soorten PFAS verboden. Om zoals bij die verboden vervanging van de ene PFAS door een andere te voorkomen, richt het restrictievoorstel zich op de hele groep PFAS.

De 12 provincies steunen dit voorstel. Gezien de impact die PFAS nu al laat zien op onze leefomgeving en de onzekerheden die er nog zijn rondom PFAS zijn de provincies van mening dat het onverantwoord is om een verbod nog langer uit te stellen.

Provincies zien ook nadrukkelijk het belang van een Europese aanpak. Zo is PFAS allang niet meer slechts een Nederlands probleem, maar zijn concentraties PFAS ook op andere plekken in de EU verhoogd met de daarbij behorende ervaren problemen.

Waarom staan de provincies achter het verbod?

De provincies moeten zorgen voor een schone en gezonde leefomgeving voor haar inwoners. Van PFAS wordt steeds meer bekend dat ze schadelijke effecten kunnen hebben op de gezondheid van mens en dier. PFAS zijn over het algemeen zeer stabiel en breken niet of nauwelijks af. Eenmaal in het milieu verplaatst de PFAS-verbindingen zich gemakkelijk via bodem, lucht en water. Hierdoor worden mens, dier en milieu hier blijvend aan blootgesteld en zullen zij hier schade van ondervinden.

PFAS worden in zeer veel producten gebruikt, waardoor in heel Nederland stoffen uit de stofgroep PFAS in het milieu aanwezig zijn (ter illustratie, zie referenties 1, 2 en 3).

Deze alomtegenwoordige aanwezigheid zorgt voor risico's voor de gezondheid van mens en dier. Zo blijkt uit onderzoek dat allerlei (consumenten)producten en afvalstromen PFAS bevatten en dat mensen zelfs in hun eigen huizen aan PFAS worden blootgesteld (4). Daarnaast toont onderzoek van het RIVM aan dat mensen in Nederland via voedsel te veel PFAS binnenkrijgen (5). Op basis van moestuinenonderzoek rond Chemours wordt mensen zelfs afgeraden te vaak uit eigen tuin te eten en op meerdere locaties in Nederland wordt ontraden om zelfgevangen vis te eten (o.a. 6 en 7). Ook de drinkwaterbedrijven (zie de lobby van de VEWIN) wijzen op het niet kunnen zuiveren van deze stoffen bij de productie van drinkwater. En tenslotte worden ook vaker negatieve zwemadviezen afgegeven voor recreatieplassen in verband met te hoge concentraties PFAS.

Maatschappelijk belang

De maatschappelijke onrust over PFAS is groot. Dit komt met name omdat nog niet alle effecten van PFAS op mens, dier en milieu bekend zijn, maar al wel bekend is dat deze een negatief effect hebben op de gezondheid en zich steeds verder verspreiden en stapelen in onze leefomgeving via bodem, lucht en water. Zeker inwoners die nabij een PFAS fabriek of door PFAS vervuild water wonen zijn terecht ongerust over de effecten op hun gezondheid. Aandacht in de media zorgt ervoor dat het publieke bewustzijn over de schadelijke gevolgen toeneemt en het maatschappelijke draagvlak voor deze stoffen afneemt.

Tot op heden gaat de chemische industrie zonder verbod door met het produceren van PFAS, waardoor deze in het milieu terecht blijven komen. Daarbij komen PFAS niet alleen vrij tijdens het productieproces, maar ook tijdens gebruik en aan het eind van hun levensduur. Ook in vuilverbrandingsinstallaties worden PFAS niet verbrand, hierdoor zullen zelfs na uitfasering nog lange tijd PFAS vrijkomen in het milieu.

De provincies zijn zich ervan bewust dat een totaal verbod veel zal vragen van de industrie, maar vertrouwen op de inventiviteit van de markt om met duurzame, veilige en circulaire alternatieven te komen. Een snel totaal verbod is hierbij een goede stimulans en waar uitzonderingen worden toegestaan zou anders moeten worden omgegaan met de risicobeoordeling van PFAS. De provincies pleiten voor een strengere bewijslast als bedrijven PFAS als uitzondering willen blijven gebruiken.

Aangezien PFAS niet meer uit ons milieu verdwijnen is het onwenselijk dat er nog 12 jaar wordt gebruikt om uit te faseren waarin de kwaliteit van bodem, lucht en water steeds verder onder druk komen te staan. In Europees verband is er ook steeds meer aandacht voor een gezonde leefomgeving waarbij er via de Richtlijn Bodemgezondheid, de richtlijn luchtkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water strengere normen worden gesteld aan verontreiniging van bodem, lucht en water. Een snel totaal verbod is dan ook de enige juiste koers.

Referenties:

1. PFAS concentraties in de Zeeuwse Wateren, Universiteit Utrecht (2022)
2. Landsdekkend beeld van PFAS in Nederlands grondwater, RIVM (2021)
3. PFAS in seaspray, Vrije Universiteit Amsterdam (2022)
4. PFAS in products and waste streams in the Netherlands, Arcadis, 28 mei 2021
5. Risk assessment of exposure to PFAS through food and drinking water in the Netherlands, RIVM, 2023-0011
6. Risicobeoordeling van PFAS in moestuingewassen uit moestuinen in de gemeenten Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht en Molenlanden, RIVM, 2022-0010
7. Consumptie van producten verontreinigd met PFAS uit de Westerschelde, RIVM, 2002-0020